

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. IX. De litis contestatione, & de juramento calumniæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

tata ex cit. *cap. 1. de restit. spoliat. in 6.* cum non debeat Actor in eo damnum pati, ubi nihil peccavit.

18. Si autem spoliatio objiciatur à Reo non in viam actionis aut reconventionis contra Actorem, sed solum per modum exceptionis, tunc probationes ejusdem audiendæ primo erunt, & ea legitimè probata, non cogetur Reus respondere petitionibus Actoris, donec ab ipso restituatur: De ea tamen restitutione faciendâ non est à Judice ferenda sententia, ex cit. *cap. Cum dilectus*: quia scilicet sententia non fertur, nisi super eo de quo actum est seu secundum petitionem in libello oblato contentam. *l. Ut fundus 18. ff. communi dividundo*; de spoliatio autem actum non fuit, nec oblatus libellus, sed solum exceptum, cum non fuerit proposita per modum actionis, sed dumtaxat per modum exceptionis dilatoriæ ad intentionem Adversarii repellendam.

T I T. IX.

De Litis contestatione, & de Juramento calumnia.

1. **E**Xpeditis iis, quæ judiciorum quodammodo præparatoria sunt, agendum est de substantialibus judicii partibus, ac primo de litis ingressu, qui consistit in contestatione liris, voca-

vocata propterea basis & fundamentum judicii, ut sumitur ex §. *Omniem vers. si verò apud Judicem Auth. de litigios. coll. 8. juncta ibid. Gloss. v. initium*, sine qua totus processus judicialis irritus esset, & sententia Judicis nulla, ex *cap. un. de litis contest.*, & *l. Prolatam 4. C. de sentent. & interloc. juncta ibid. Gloss. v. solitum Judiciorum ordinem*. Quod tamen intelligendum est regulariter, seu extra casus exceptos, quorum aliquos supra memoravimus in hoc *lib. 3. tit. 4. n. 9. & 10.* nec non pro judiciis Ordinariis, quia sic procedatur simpliciter & de plano ac sine strepitu & figura judicii, litis contestatio, non requiritur, uti nec plures aliarum judiciorum solennitates, juxta textum expressum in *Clem. 2. de verb. signif.* Videri potest *Abb. in cap. Quoniam frequenter 5. Ut lite non contest. n. 4.*

2. Fit autem contestatio litis per petitionem Actoris coram Judice propositam in libello, & per responsum Rei negativam ejusdem petitionis, animo litigandi factam, qui animus semper præsumitur etiam si expressè non declaratur, quoties ejusmodi petitionem aut responsum non statim subsequitur protestatio in contrarium, ut tradit *Rota de litis contest. dec. 12. in antiq.* Inde est, quod per solam facti expositionem, seu per positiones & articulos ad solam facti seriem pertinentes ab Actore propositos, Reique responsum illis datam, non intelligitur lis contestata, *cap. un. de litis*

litis contest., quia sola facti narratio non est petitio aut negatio petitionis ; & propterea ejusmodi positiones & articuli proponi solent, postquam Actor suam in jure petitionem oblato libello exposuit, eandemque petitionem Reus in jure negavit.

3. Inde etiam est quod si Reus contra petitionem Actoris dumtaxat excipiat, sive in genere exceptionis dilatoriae, sive etiam in genere peremptoriae, non intelligitur lis contestata, ex *c. Si oblato. de litis contest. in 6.* Qui enim taliter excipit, non respondet neque contradicit Actoris petitioni, sicut ad litem contestandam requiritur. Dixi *dumtaxat excipiat*: secus enim accideret si non sisteret intra limites purae exceptionis, sed insuper directe responderet Actoris libello, negando ejus petitionem, ut puta si Actor oblato libello petat coram Judice restitutionem pecuniae, quam mutuavit tibi; tu autem respondeas, te non teneri, & petitionem Actoris non esse implendam, eo quod ipse Actor pactus fuerit se pecuniam illam non petiturum. Ita excipiens, non pure exciperes, sed exceptionem cum responsione ad libellum cumulares, adeoque litis contestatio facta esset: & pro simili casu procedunt aliqua jura ex quibus colligitur contestari litem objectu alicujus exceptionis, ut docet & explicat Glos. in cit. *c. Si oblato. facta.*

4. Quana-

4. Quamvis tamen exceptio à Reo objecta non faciat contestationem litis, illam non impedit; imo ut dicitur in eod. c. *Si oblato*, ea exceptione non obstante, eandem contestationem fieri oportebit: nisi tamen sit exceptio spoliationis ab Actore commissæ circa illam ipsam rem, de qua est ejusdem Actoris petitio, in quo casu non cogitur Reus respondere petitioni Actoris, donec ab ipso restituatur, ut dictum est in *tit. preced.* aut nisi aliqua ex illis tribus exceptionibus objiciatur, quæ dicuntur litis finitæ & impediunt litis ingressum, videlicet transactio, lis finita, & res judicata, quas supra explicavimus in *hoc libro 3. tit. 6. n. 9.* aliqua enim illarum objecta, etiam Reus non cogitur Actoris petitioni coram Judice respondere, ut ibidem explicatum est.

5. Litis contestatio fieri potest non solum immediatè per principales, sed etiam per eorum procuratores, ut habetur ex c. *Cum ad Sedem 15. de restit spol.* modo eorum responsio à principali eadem die non revocetur, c. *Cum causam 62. de appel.*

6. Effectus litis contestatæ plurimi sunt. Post illam enim non datur amplius locus exceptionibus dilatoriis, nisi ex causa postea emergente, aut ante Reo incognita, ut supra dictum fuit in *hoc lib. 3. tit. 6. n. 5.* Item actio & jurisdictio Judicis perpetuatur, exceptis quibusdam casibus

bus videndis apud Panor. in *cap. fin. de off. Jud. num. 8.* Inducitur quasi contractus inter litigantes, ut neuter altero invito possit à lite recedere, ut colligitur ex *l. Licet 3. §. Idem scribit ff. de peculio.* Revocari non potest sine justa causa Procurator invitus, *cap. Quamvis 2. de Procurat. in 6.* nec mutari libellus, ut suis in locis supra dictum fuit. Demum omissis aliis videndis apud Juristas, contestata lite deveniri potest ad testium examinationem, & definitivam sententiam, quod ante prohibitum regulariter est, ut patet ex toto Decretal. tit. *Ut lite non contest.* exceptis casibus, de quibus diximus in *hoc lib. 3. tit. 4. n. 9. & 10.*

7. Hoc tamen quod ultimo loco dictum est, de testibus ante contestationem litis non examinandis, non est generale, sed regulariter tantum obtinet, ut constat ex *cap. fin. Ut lite non contest.*, ubi aliqui casus ab ea regula excipiuntur. Talis est, si de morte testium timeatur, vel absentia diuturna, in quo casu ne probationis copia casibus fortuitis subtrahitur, ipsi testes etiam lite non contestata admitti poterunt, eorumque attestaciones pro suscipienda lite valebunt: dummodo tamen Actor Adversarium intra annum conveniat, aut saltem receptionem hujusmodi testium illi denunciaret. Alii casus excepti videri possunt in *eod. c. fin. fuse declarati.*

8. Factam litis contestationem subsequi regulariter debet juramentum calumniae, juxta praescriptum Sacrorum Canonum, qui hac de re extant in Decretal. sub expressa rubr. *de juramen. calum.* Extat quoque similis titulus in Cod. videlicet, *de jurejur. propter calumn. dando.* Eo autem nomine intelligitur juramentum, quo litigantes jurant se in judicio bona fide & absque fraude atque calumnia, sive agendo, sive respondendo, sive excipiendo processuros, ut sumitur ex *l. 2. Cod. eod.* unde vocatur etiam juramentum *credulitatis*, ad differentiam juramenti veritatis, quod est de veritate dicenda, & dicitur juramentum scientiae, quod solum olim praestabatur in causis spiritualibus & his annexis, ex *c. Litteras 2. de juram. calumn.* sed postea statutum fuit ut etiam in causis spiritualibus praestari debeat juramentum tam de veritate dicenda, quam de calumnia, juxta textum in *c. 1. §. fin. eod. tit. in 6.*

9. Quamvis tamentale juramentum calumniae praestari debeat, non est ita necessarium, ut eo omisso sit irritus aut irritandus processus judicialis, & sententia Judicis, supposita quod alias legitime processum fuerit, ex *cit. cap. 1. §. propter omissum. de juram. calum. in 6.* quia scilicet non est de substantia processus judicialis, quamvis fortasse de jure civili olim aliter obtinuerit, ut desumi videtur ex *cit. l. 2. §. Sed quia.*

quia. cap. de jurejur. propter calum. dan. Quod si Actor, præsertim à Reo requisitus, illud subire recuset, punitur amissione causæ; si autem Reus, habetur pro confesso, ex cap. ult. §. fin. de juram. calum. ita tamen ut pro tali poena subeunda requiratur sententia Judicis, ex auth. Principales §. Si quis autem. C. de jurejur. propter calum.

10. Quod dictum est de obligatione subeundi juramentum calumniæ, exceptionem patitur in Clerico, qui Ecclesiæ suæ causam agat: is enim inconsulto proprio Prælato idem juramentum subire non debet, & Episcopus inconsulto Rom. Pontifice, ex c. 1. de juram. calumn. quamvis si propriam causam agat Clericus, tali privilegio non fruatur, juxta textum in c. Ceterum §. eod.

T I T. X.

De probationibus.

1. Solent frequenter litigantes tam in exordio quàm in progressu judicii negare positiones, aut intentionem aliquam Adversarii, unde nascitur necessitas probationis, sine qua nihil evinceretur, quia Actore non probante Reus absolvitur, l. Qui accusare 4. C. de edendo, & cap. un. Ut Ecclesiastica benef. sine dimitt.